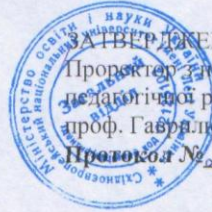

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра національної безпеки

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор навчальної і науково-педагогічної роботи та рекрутингу,
проф. Гаврилюк С. В.

Протокол № 2 від 17.10.2018 р.

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни
**Політична традиція США у XX столітті: еволюція
державних і суспільних інститутів**

підготовки бакалаврів

НАПРЯМОК
6.020302 історія

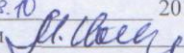
Луцьк – 2018

Програма навчальної дисципліни «Політична традиція США у ХХ столітті: еволюція державних і суспільних інститутів» підготовки **бакалаврів**, галузі знань **0203 гуманітарні науки**, спеціальності **6.020302 історія**, за спеціалізацією **європеїстика та історія міжнародних відносин**.

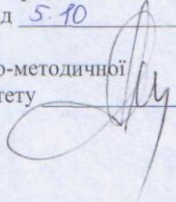
«___» _____, 2018 р. - 15 с.

Розробник: **Панасюк Віктор Васильович**, старший викладач кафедри національної безпеки.

Рецензент: **Разиграсв Олег Володимирович**, кандидат історичних наук, доцент.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри національної безпеки, протокол № звід 5.10 від _____ 2018 р.
Завідувач кафедри (Наход М. А.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету історії, політології та національної безпеки протокол № звід 5.10 від _____ 2018 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (Шваб А. Г.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

©Панасюк В. В., 2018.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	галузь знань <i>0203 гуманітарні науки</i>	Вибіркова
		Рік навчання п'ятий
Кількість годин/кредитів 60/1,5	спеціальність <i>6.020302 історія</i>	Семестр дев'ятий
	спеціалізація	Лекції 6 год.
	<i>європеїстика та історія міжнародних відносин</i>	Практичні (семінарські) 6 год.
ІНДЗ: є	освітній ступінь <i>бакалавр</i>	Самостійна робота 24 год.
		Індивідуальна робота 24 год.
		Форма контролю: залік

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Курс призначений для вивчення історії демократичної ідеї у США як республіканського конституціоналізму та віри пересічного американця; процесу функціонування інституту президентства та віце-президентства; форм взаємодії партійної системи та виборців, її вияву в діяльності конгресу США та штатних легіслатур; діяльності Верховного суду США, його тлумачень конституції та політичних аспектів юридичного процесу; проблем влади та рівноваги як комбінації більшості та меншості, централізму та ортодоксального регіоналізму.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Після опрацювання курсу студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- повинні знати, що політична традиція виразно демонструє: 1) поєднання непорушної віри в управління більшістю та демократичну ідею із відданістю громадянським свободам та ідеалу вільного суспільства; 2) водночас прагматичний підхід до влади та управління позаяк виявляє себе у мистецтві балансування між різноскерованими тисками та у використанні як президентської влади, так і інших способів ефективного управління;

- повинні вміти переконливо довести, що: 1) система державної влади США зробила значний внесок, радше практичний, ніж теоретичний – у мистецтво управління; 2) її видатним здобутком є федералізм як ефективно функціонуюча рівновага; строга законність, дотримання якої контролюється із допомогою конституційного нагляду на рівні штатних і федеральних судів; конституційний конвент як метод підготовки та перегляду основного закону; двопартійна система як гарантія політичної опозиції, а також спосіб організації влади та її передачі; президентське правління на протигагу парламентаризму, а також лідерство та відповідальність президента для збалансування дестабілізуючих змін кабінету; напівнезалежні адміністративні органи, на які покладено демократичний контроль над економікою в умовах сучасної технології.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕЗАУРУС

Вибираючи свій шлях, ми мусимо бути готовими до експерименту. Відповідно до практики нашого уряду ми зобов'язані підтримувати певний баланс інтересів між вимогами різних груп населення. Ми ще не вирішили проблем захисту свободи кожного індивіда від її пригнічення іншими людьми, ми робимо лише перші кроки у цьому напрямку.

Джон Дос Пассос

«Невдачі марксизму»

Сучасна Америка – це соціальна лабораторія світу. Проблеми, із якими починають зустрічатися найбільш розвинуті його райони, зачіпають Америку самим безпосереднім і часто дуже болісним чином. Саме в Сполучених Штатах визначальні дилеми нашого століття виявляються найбільш яскраво... Чи можна використовувати науку в правдиво гуманних цілях? Чи можуть свобода і рівність співіснувати, причому співіснувати в умовах багаторасовості? Чи можуть заслуги належно поцінюватися без допомоги спеціальних привілеїв?... Ці питання домінують у сучасному американському житті – центрі уваги всього світу – і зумовлюють суперечливі, почасти, критичні судження про значення американського досвіду.

Збігнев Бжезинський

«Поміж двох епох. Роль Америки у технотронну еру»

Одна із причин того, чому лікування комунізмом у Росії завдало більше шкоди, ніж хвороби брудно зруйнованого і жорстокого соціального організму, полягає в тому, що визначальною і єдиною практикою більшовиків стало кріпосне право і підкорення людей деспотизму. У Німеччині республіка зазнала поразки через ті самі причини. Історія Німеччини в політичному плані стала антиподом англійської: це були приклади успішного пригнічення прозахідних, здатних до самоврядування, тенденцій із допомогою деспотизму прусського майстра муштри. Жоден із російських і німецьких політиків-марксистів поняття не мав про політику як про мистецтво. Англомовні народи отримали найбагатший у світі спадок традицій і навичок самоврядування. Якщо ми зазнаємо поразки у вирішенні проблеми пристосування індустріальної системи до потреб людей, то це не варто вважати результатом нерозвинутості нашої традиції.

Джон Дос Пассос

«Опора на минуле»

Готовність політичних інститутів реагувати на потреби змін дуже важлива для майбутнього Америки. Деякі громадяни вважають нинішню американську систему нездатною не лише сприяти необхідним соціальним змінам, але й навіть реагувати на потребу таких змін. У таких випадках процедури та інститути, які в часи стабільності вихваляють за неспіх, стають у періоди швидких змін прикладами зволікань, нездатності і навіть фундаментальної несправедливості.

Збігнев Бжезинський

«Поміж двох епох. Роль Америки у технотронну еру»

Змістовий модуль I. Політична система США: інститути та механізми дії

Тема 1. Основні особливості та закономірності розвитку політичної системи США (6 год.)

Становлення і характер специфічності політичної системи США. Теорії типології політичної системи: структурно-функціоналістські тлумачення Г. Елмонда, С. Верба, Т. Парсонса, Г. Каплана та ін., теорія «консенсуса» С. Ліпсета, теорія «гомеостатичності» політичних систем Т. Парсонса. Стабільність політичних інститутів США і проблема гомогенності політичних і ціннісних орієнтацій суспільства. Моноціннісна політична культура і проблеми виникнення субкультур у США.

Конституційні засади і тенденції еволюції політичних інститутів влади. «Книжковий» та інтуїтивно-прагматичний досвід батьків-засновників Американської республіки. «Медісонівська» та «Джеферсоніанська» система правління. Конституція 1787 р. та інституційні рамки сучасної політичної системи.

Взаємини виконавчої і законодавчої влад як стрижнева вісь еволюції політичної системи: від «правління конгресу»(В. Вільсон) у ХІХ ст. до появи та інституціоналізації «імперського президентства» у ХХ ст.

Тема 2. Законодавча влада як система представництва та її атрибути (4 год.)

Витоки «представницького правління». Засади Основного закону. Біль про права: декларації та реальність. Феномен «неписаної конституції». Функції законодавчої влади: доктрина і реальність. ХVІІ поправка до конституції (1913 р.). Білий дім і Капітолій у ХVІІІ – ХХ ст.: етапи пристосування та взаємоконтроль за розподілом влади.

Тема 3. Законодавці та американське суспільство 70 – 90-х років (4 год.)

Конгрес і реформи 70-х років. Бюджетна реформа. Закон про воєнні повноваження 1973 р. і активізація зовнішньополітичної діяльності конгресу. Конгрес і розслідування діяльності ЦРУ. Реформи структури влади. Обмеження конгресової системи старшинства.

Капітолій і президентство Р. Рейгана: логіка законодавчої боротьби. Конгрес і доля рейганізму. Дипломатія конгресу і договір про ліквідацію ракет середньої і меншої дальності.

Ера Дж. Буша і конгрес на рубежі 80 – 90-х років.

Кінець ери «демократів» у конгресі та президентство Б. Клінтона: фронда в ім'я співробітництва.

Тема 4. Конгреси штатів (4 год.)

Легіслатури в політичній системі США. Легіслатури: до проблеми самооцінки. Капітолії та губернатори штатів.

Тема 5. Виконавча влада (6 год.)

Президентська влада в баченнях батьків-засновників. «План Вірджинії» та «план Нью-Джерсі». А. Гамільтон і проблеми «єдності», «наступності», «підтримки управляючих» і «компетентних повноважень» президента. Дж. Вашингтон і «велич президентства». Т. Рузвельт, В. Вільсон, Е. Корвін про вульгаризацію теорії «сили та інституціоналізму» президентства А. Гамільтона.

Президентство: від «традиційної»(до 1929 – 1933 рр.) до «імперської» моделі. Ф.Д. Рузвельт як «центр уваги всієї нації» (Ф. Грінстейн). Виконавче управління президента (1939 р.). Президентство у роки ІІ світової війни: закріплення «президентськоцентристських» тенденцій. Г. Гувер і Рада національної безпеки (1947 р.). Д. Ейзенхауер і урізноманітнення поліфункціональності президентського правління. «Імперське» президентство і закон (1976 р.) про загальнонаціональні надзвичайні ситуації.

Президентська влада і вотергейтська криза Р. Ніксона. Вотергейтський скандал «як кульмінація трьох десятиліть зовнішньої кризи, холодної війни та методів її проведення» (Ф. Черч). Вотергейтська криза і преса США.

Реформи 70-х років: декларації та практика. Резолюція конгресу (1973 р.) про обмеження повноважень президента на здійснення неоголошених військових дій. Законопроект (1973 р.) сенатора Ірвінга.

Президентство і «вотергейтський синдром» середини 70-х – середини 90-х рр. Р. Рейган, Дж. Буш і рецидиви «імперського правління». «Інституційні змагання» президента Б. Клінтона і конгресу.

Тема 6. Президенти США та прикросі історіографічних інтерпретацій (4 год.)

Вудро Вільсон: від апології до нігілізму оцінок. Герберт Гувер: від «проблеми нації» до «рятівника нації». Ф.Д. Рузвельт як «фікція» його прихильників. Гаррі Трумен: альтернативність оцінок та самооцінок. Двайт Ейзенхауер: історіографічний «ренесанс». Джон Кеннеді: пошуки балансу історіографічних бачень. Р. Ніксон, Дж. Картер, Р. Рейган, Дж. Буш: дискусія без фінішу.

Тема 7. Верховний суд у державно-політичному механізмі США (6 год.)

Конституційний нагляд: політичний інструмент Верховного суду. Правові параметри функціонування Верховного суду – конституція США, прецеденти (норми загального права), федеральні статuti (законодавчі норми конгресу). Доктрина «політичного питання» і правоспроможність Верховного суду. Прецедент Дж. Маршала (1803 р.) у справі Марбері – до витоків конституційного нагляду. Еволюція сфер наглядових повноважень суду: розподіл влад, власне судовий нагляд, охорона прав і свобод громадян. XIV поправка до конституції та діяльність Верховного суду щодо створення доктрини «фундаментальних прав і свобод». Ера Е. Воррена у сучасній історії Верховного суду. Верховний суд у системі розподілу влад.

Змістовий модуль II. Основні форми політичної участі та громадського активізму в США

Тема 8. Двопартійна система США у 1918 – 1932 рр. і традиції американського індивідуалізму (6 год.)

Зрушення двопартійної системи вправо наприкінці 1910-х років. Двопартійна система в умовах стабілізації капіталізму. Двопартійна система і економічна криза 1929 – 1933 рр.

Тема 9. Двопартійна система у 30 – 60-ті роки (6 год.)

Двопартійна система в роки «нового курсу». Завдання і зміст партійного перегрупування 30-х років. Вплив перегрупування на характер взаємостосунків партій (1933 – 1938 рр.). Формування нового комплексу протиріч: до питання про підсумки першої фази перегрупування.

Завершення перебудови двопартійної системи (1941 – 1954 рр.). Перші підсумки консолідації в 1941 – 1945 рр. Дилеми консолідації та двопартійна система в 1945 – 1950 рр. Двопартійна система на завершальній стадії консолідації (1950 – 1954 рр.).

Двопартійна система в умовах панування консенсусу (1955 – 1960 рр.) і розквіту реформізму (1961 – 1965 рр.). Вплив НТР і масових рухів соціального протесту на партійно-політичну систему США. «Нові рубежі» Дж. Кеннеді. Нереалізоване «велике суспільство» Л. Джонсона.

Тема 10. Двопартійна система в умовах кризи традиційних партій (1969 – 2000 рр.) (6 год.)

Партії в умовах пошуків «нової більшості». Назрівання консервативного повороту (1970-ті роки).

Фактор «нових правих» у ідейно-політичному житті США 80-х років. Феномен рейганізму: ідеологічні та ідейно-психологічні аспекти рейганоміки. Консервативні обґрунтування глобальної політики рейганізму. Ідеологічна стратегія і тактика рейганізму в умовах піку та початку спаду консервативної хвилі (1981 – 1982 рр.). Динаміка громадської думки та ідейно-політичних орієнтацій американців у 80-х роках.

Загострення міжпартійних протиріч у 1983 – 1984 рр. Республіканська партія в умовах кризи рейганізму (1985 – 1988 рр.).

Еволюція сучасних ідеологічних течій у США. Активізація помірковано-центристських сил (друга половина 80-х років).

Міжпартійна полеміка в умовах закінчення «холодної війни» на рубежі 80 – 90-х років. Криза «традиційної партійності» в умовах зростаючої конкуренції «груп спеціальних інтересів».

Тема 11. Політична участь і громадський активізм у США (4 год.)

Масова участь у виборчому процесі 70 – 90-х років. Низові організації у США. Суспільно-політичні рухи. Сучасні еволюції провідних релігійних деномінацій.

Комунітаризм, його ідейні та соціо-психічні чинники.

Тема 12. Лобізм як політичний інститут (4 год.)

«Групи інтересів» як засаднича категорія лобізму. Політико-статистичний портрет лобізму 70 – 90-х років: особливості розвитку та функціонування. Лобізм регіональних бізнесових угруповань.

Політична традиція США: провіденція чи безперервний експеримент, ідеологія чи прагматизм, месіанізм чи пристосування.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назва змістових модулів і тем	Лекції	Практичні заняття	Самоств. робота	Інд. роб.	Усього
Змістовий модуль 1. Політична система США: інститути та механізми дії						
1.	Тема 1. Основні особливості та закономірності розвитку політичної системи США	2		2	2	6
2.	Тема 2. Законодавча влада як система представництва та її атрибути			2	2	4
3.	Тема 3. Законодавці та американське суспільство 70 – 90-х років			2	2	4
4.	Тема 4. Конгреси штатів			2	2	4
5.	Тема 5. Виконавча влада	2		2	2	6
6.	Тема 6. Президенти США та прикриті історіографічних інтерпретацій			2	2	4
7.	Тема 7. Верховний суд у державно-політичному механізмі США	2		2	2	6
	Разом за I модуль	6		14	14	34
Змістовий модуль 2. Основні форми політичної участі та громадського активізму в США						
8.	Тема 8. Двопартійна система США у 1918 – 1932 рр. і традиції американського індивідуалізму		2	2	2	6
9.	Тема 9. Двопартійна система у 30 – 60-ті роки		2	2	2	6
10.	Тема 10. Двопартійна система в умовах кризи традиційних партій (1969 – 2000 рр.)		2	2	2	6
11.	Тема 11. Політична участь і громадський активізм у США			2	2	4
12.	Тема 12. Лобізм як політичний інститут			2	2	4
	Разом за 2 модуль		6	10	10	26
	Разом	6	6	24	24	60

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Самостійна робота передбачає опрацювання теоретичних та джерельних основ навчального матеріалу по кожній темі та навчальної літератури з переліку рекомендованої літератури відповідно до структури навчальної дисципліни. Загалом на самостійну роботу виділено 24 години.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Тема 1. Основні особливості та закономірності розвитку політичної системи США	2
2.	Тема 2. Законодавча влада як система представництва та її атрибути	2
3.	Тема 3. Законодавці та американське суспільство 70 – 90-х років	2
4.	Тема 4. Конгреси штатів	2
5.	Тема 5. Виконавча влада	2
6.	Тема 6. Президенти США та прикросці історіографічних інтерпретацій	2
7.	Тема 7. Верховний суд у державно-політичному механізмі США	2
8.	Тема 8. Двопартійна система США у 1918 – 1932 рр. і традиції американського індивідуалізму	2
9.	Тема 9. Двопартійна система у 30 – 60-ті роки	2
10.	Тема 10. Двопартійна система в умовах кризи традиційних партій (1969 – 2000 рр.)	2
11.	Тема 11. Політична участь і громадський активізм у США	2
12.	Тема 12. Лобізм як політичний інститут	2
Разом		24

I. Робота із документами:

- Декларація незалежності. – За кн.: Американська демократія та незалежність України. – Львів, 1992.
- Конституція США. – За кн.: Каррі Д. Конституція США. – Київ, 1993.
- Токвиль А. Де. Демократія в Америці. – М., 1992.
- Маккарти Ю. Вновь посетив Америку... Спустя 150 лет после пу-тешествия А. де Токвиля.–М., 1981.

II. Опрацювати статті (конспектування).

- Гастрин Р. Какая демократия//США: ЭПИ. – 1992. - № 9.
- Джеймс У. Американская политическая система// США: ЭПИ. – 1996. - № 5.
- Каминская Г. Политическая культура США/МЭиМО. – 1993. - № 4.
- Уэйн С. Действующая американская конституция//США: ЭПИ. – 1992. - № 7.
- Фридрих Л. Американская правовая культура и федерализм. – Полис. – 1994. - № 2.
- Хозин Г.С. Наука в политической истории американского общества//США: ЭПИ. – 1991. - № 11.
- Хозин Г.С. Американская культура и политический процесс//США: ЭПИ. – 1992. - № 3.
- Мельвил Ю.А. «Неоконсервативная волна» сегодня и завтра//США: ЭПИ. – 1986. - № 8.
- Савельев В.А. Президент и конгресс в год выборов//США: ЭПИ. – 1984. - № 8.
- Сергунин А.А. Президентский лоббизм при Р. Рейгане: структура, методы воздействия на конгресс//США: ЭПИ. – 1984. - № 2.
- Аксельрод Р. Западный опыт создания сильной законодательной власти//США: ЭПИ. – 1991. - № 8.
- Никифоров А.С. Правовые особенности президентской власти//США: ЭПИ. – 1972. - № 8.
- Савельев В.А. Президент и принципы разделение властей: история и современность//США: ЭПИ. – 1992. - № 1.
- Баренбойм П.Д. Американские суды в системе разделения властей//Советское государство и право. – 1998. - № 7.
- Бойцова В.В. Правовой институт омбудсмена: американский опыт//США: ЭПИ. – 1995. - № 1.
- Кейнс Э. Верховный суд США: арбитр конституционных конфликтов//США: ЭПИ. – 1991. - № 6.
- Никифоров Б.С. Верховный суд США: от Эрла Уоррена к Уорену Бергеру//США: ЭПИ. – 1971. - № 6.

- Абрамов Ю.К. Американская партийная модель//США: ЭПИ. – 1992. - № 2.
- Баталов Э.Я., Михайлов Б.В. Американский либерализм: поиски новых путей//США: ЭПИ. – 1984. - № 9.
- Уэнди Р. Лоббисты в конгрессе//США: ЭПИ. – 1994. - № 4.

III. Опрацювати монографії (конспектування)

- Дай Т., Зиглер Р. Демократия для элиты. Введение в американскую политику. – М., 1984.
- Разделенная демократия. Сотрудничество и конфликт между Президентом и Конгрессом/ Под общ. ред. проф. Джеймса Тарбера. – М., 1994.

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

- 1. Порівняльний аналіз монографій** Дая–Зіглера та Дж. Тарбера щодо партнерства та конкуренції Президента та Конгресу США. За монографіями Дай Т., Зиглер Р. Демократия для элиты. Введение в американскую политику. – М., 1984; Разделенная демократия. Сотрудничество и конфликт между Президентом и Конгрессом/ Под общ. ред. проф. Джеймса Тарбера. – М., 1994.
- 2. Співбесіда на тему:** Теорія циклів політичного розвитку США в працях А. Шлезінгера-мол. За книгою Шлезінгер-мл. А.М. Циклы американской истории. – М., 1992.
- 3. Написати есей на тему:** Ефективність конституції та політичної системи США впродовж багатьох років, на мій погляд, зумовлена... (5 аркушів (А4) машинопису через І інтервал).

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

- поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 40 балів);
- модульна контрольна робота (максимум 60 балів).

Поточний контроль (мах. 40 б.)		Модульний контроль			Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3		
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
12 балів - співбесіда	12 балів як середнє арифметичне	16 балів - есей	30 балів – співбесіда (порівняльний аналіз монографій)	30 балів – співбесіда (порівняльний аналіз монографій)	100

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на практичних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними; відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні»
	2	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні», може самостійно знайти в підручнику відповідь
	3	Студент намагається аналізувати на основі побутових

		знань і навичок; виявляє окремі властивості, спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру, за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, провести за зразком економічні розрахунки; слабо орієнтується у поняттях, визначеннях, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі
	5	Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність предмета, може дати визначення економічних понять, категорій, однак із помилками, впевнено працювати з підручником, самостійно оволодіти частиною навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але висновки не логічні, не послідовні
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, економічні ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою, самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами
Достатній (алгоритмічний-дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, вміє наводити свої власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити, самостійно користуватися додатковими джерелами, правильно використовувати термінологію, скласти прості таблиці, схеми
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює суспільні події в державі і за рубежом, вміє аналізувати, робити висновки до економічних розрахунків; відповідь його повна, логічна, обґрунтована, однак із деякими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і захистити його положення
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує економічні знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, чітко тлумачить економічні поняття, формулювання законів, нормативних документів, може самостійно опрацювати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички
Високий (творчий професійний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних умовах, ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності процесів; робить

		аргументовані висновки, практично оцінює окремі нові факти, явища, процеси, самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання, може сприймати іншу позицію як альтернативну, знає суміжні дисципліни, використовує знання, аналізуючи економічні явища
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи), спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію, самостійно вивчити матеріал, визначити програму своєї пізнавальної діяльності, знаходити інформацію в газетах, журналах, публікаціях, Інтернеті, мультимедійних програмах тощо, оцінювати економічні явища в суспільстві, виявляє свою життєву позицію
	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, використовує широкий арсенал засобів доказів своєї думки, розв'язує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї, виконує науково-дослідну роботу, логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує Інтернет, моделює економічні ситуації в нестандартних умовах

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на контрольних роботах

1 бал – студент може розрізнити об'єкт навчання і відтворити деякі його елементи, мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності.

2 бали – студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт навчання, виявляє здатність елементарно викладати думку, може відтворити кілька термінів, явищ, без зв'язку між ними; повинен вибрати вільний варіант відповіді.

4 бали – студент має початковий рівень знань; знає близько половини навчального матеріалу; здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, повторити за зразком певну дію, описує явища, процеси без пояснень причин; за допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, слабо орієнтуються в поняттях, має фрагментарні навички в роботі з підручником, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі, здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання, виявляє інтерес до навчального матеріалу.

6 балів – Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило, здатен відтворити його з помилками та неточностями, має стійкі навички роботи з текстом підручника, може самостійно оволодіти більшою частиною заданого матеріалу, формулює поняття, наводить приклади, знає основні дати, орієнтується в хронології, підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами; здатен використовувати наочні матеріали; відповіді непослідовні та нелогічні.

8 балів – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального

матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач за зразком; користується додатковими джерелами.

10 балів – студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; уміє наводити окремі власні приклади та підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; самостійно користується додатковими джерелами; частково контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію; складає таблиці та схеми.

12 балів – знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.

14 балів – студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, уміє аналізувати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; висловлює стандартну аргументацію при оцінці дій, процесів, явищ; чітко тлумачить поняття; здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу.

16 балів – студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

18 балів – студент володіє узагальненими поняттями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них.

20 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Не зараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Американська демократія та незалежність України. – Львів, 1992.
2. Американские просветители: В 2 т. – М., 1968 – 1969.
3. Баталов Э Я. Политическая культура и современное американское общество. – М., 1980.
4. Белоногов А. Белый дом и Капитолий. Партнеры и соперники: принятие США международных обязательств. – М., 1974.
5. Бельсон Я.М., Ливанцев К.Е. История государства и права США. – М., 1982.
6. Бурстин Д. Американцы Т. 1: Колониальный опыт. Т. 3: Демократический опыт. – М., 1993.
7. Валуженич А.В. Американский либерализм. Иллюзии и реальность. – М., 1976.
8. Гастрил Р. Какая демократия//США: ЭПИ. – 1992. - № 9.
9. Гольдберг Н.М. Томас Пейн. – М., 1969.
10. Государственный строй США. – М., 1976.
11. Джемс В. Прагматизм. – К., 1995.
12. Джеймс У. Американская политическая система// США: ЭПИ. – 1996. - № 5.
13. Егоров С.А. Современная наука конституционного права США. – М., 1987.
14. Замошкин Ю.А. Вызовы цивилизации и опыт США. – М., 1991.
15. Иванов Р.Ф. Авраам Линкольн и гражданская война в США. – М., 1964.
16. История США. – М., 1983 – 1987.
17. Каминская Г. Политическая культура США//МЭиМО. – 1993. - № 4.
18. Каримский А.М. Революция 1776 г. и становление американской философии. – М., 1976.
19. Каррі Д. Конституція США. – К., 1993.
20. Коммейджер Г.С. Американское сознание. Интерпретации американской мысли и характера с 1880 г.// США: ЭПИ. – 1993. - № 9 – 12.
21. Коэн Р.М. Американская мысль. Критический обзор. – М., 1958.
22. Лернер М. Развитие цивилизации в Америке. В 2 т. – М., 1992.
23. Маккарти Ю. Вновь посетив Америку... - М., 1981.
24. Мишин А.А. Государственное право США. – М., 1970.
25. Пейн Т. Избр. соч. – М., 1959.
26. Печатнов В.О. Гамильтон и Джефферсон. – М., 1984.
27. Радомский М.И. Вениамин Франклин. М.; Л., 1965.
28. Севостьянов Г.Н., Уткин А.И. Томас Джефферсон. – М., 1976.
29. Современное политическое сознание в США. – М., 1980.
30. Согрин В.В. Истоки современной буржуазной идеологии в США. – М., 1975.
31. Согрин В.В. Идеиные течения в американской революции XVIII в. – М., 1975.
32. Согрин В.В. Основатели США: исторические портреты. М., 1983.
33. Согрин В.В. Идеология в американской истории. От отцов-основателей до конца XX века. – М., 1995.
34. Токвиль А. де. Демократия в Америке. – М., 1992.
35. Уткин А.И. Теодор Рузвельт: Политический портрет. – Свердловск, 1989.
36. Уэйн С. Действующая американская конституция//США: ЭПИ. – 1992. - № 7.
37. Франклин В. Избр. произв. – М., 1956.
38. Фридмэн Л. Американская правовая культура и федерализм. – Полис. – 1994. - № 2.
39. Харц Л. Либеральная традиция в Америке. – М., 1993.
40. Хозин Г.С. Наука в политической истории американского общества//США: ЭПИ. – 1991. - № 11.
41. Хофстедтер Р. Американская политическая традиция и ее создатели//США: ЭПИ. – 1991. - № 12; 1992. - № 1 – 4.
42. Шлезингер-мл. А.М. Циклы американской истории. – М., 1992.
43. Яковлев Н.Н. Вашингтон. – М., 1973.
44. Баренбойм П.Д. Американские суды в системе разделения властей//Советское государство и право. – 1998. - № 7.

45. Бельсон Я.М., Ливанцев К.Е. История государства и права США. – М., 1982.
46. Бойцова В.В. Правовой институт омбудсмана: американский опыт//США: ЭПИ. – 1995. - № 1.
47. Бурстин Д. Американцы. В. 3 т. – М., 1993.
48. Государственный строй США. – М., 1976.
49. Гуцуленко К.Ф. Судебная система США и ее классовая сущность. – М., 1961.
50. Джинджер Э. Верховный суд и права человека в США. – М., 1981.
51. Егоров С.А. Современная наука конституционного права США. – М., 1987.
52. Жидков О.А. Верховный суд США: право и политика. – М., 1985.
53. Карлен Д. Американские суды: система и персонал. Организация правосудия в США. – М., 1972.
54. Каррі Д. Конституція США. – К., 1993.
55. Кейнс Э. Верховный суд США: арбитр конституционных конфликтов//США: ЭПИ. – 1991. - № 6.
56. Мишин А.А. Государственное право США. – М., 1970.
57. Мишин А.А. Принципы разделение властей в конституционном механизме США. – М., 1984.
58. Мишин А.А., Власихин В.А. Конституция США: политико-правовой комментарий. – М., 1985.
59. Никифоров Б.С. Верховный суд США: от Эрла Уоррена к Уорену Бергеру//США: ЭПИ. – 1971. - № 6.
60. Никонов Р.А. Политические партии и формирование органов судебной власти в США. – Проблемы американистики, 5. – М., 1987.
61. Старченко А. Философия права и принципы правосудия в США. – М., 1969.
62. Филиппов С.В. Судебная система США. – М., 1980.
63. Черниловский З.М. От Маршалла до Уоррена: Очерки истории Верховного суда США. – М., 1982.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Моноцінна політична культура США як джерело стабільності політичних інститутів.
2. Конституція США 1787 року та інституційні рамки сучасної політичної системи.
3. Конгрес США: історичні попередники, конституційні повноваження, механізми стримування, інституційна будова.
4. Взаємини виконавчої та законодавчої влади як стрижнева вісь еволюції політичної системи США: конституційні норми та політичні реалії.
5. Судова влада у державно-політичному механізмі США: конституційні норми, правові засади, політична практика.
6. Партійні (фракційні) інтереси в процесі формування та усталення Американської республіки (остання третина XVIII століття).
7. Еволюція партійних систем США у XIX столітті: суспільно-політичні засади.
8. Партійні перегрупування в США 30-х – 60-х років XX століття.
9. Національні партії США як складові системи федералізму.
10. Групи спеціальних інтересів та їх конкурентний вплив на кризу двопартійності 50 – 90-х років XX століття.
11. Лобізм у США як суспільний інститут: правові засади та норми, межі можливостей.
12. Президентська влада в баченнях «батьків-засновників» США: конституційні дебати та приписи.
13. Президентство в умовах «надпартійних президентів» порубіжжя XVIII – XIX століть.
14. Еволюція президентства в еру «джексонівської демократії» 20 – 30-х років XIX століття.
15. Інститут президентства під час кризи Сполучених Штатів 30 – 60-х років XIX століття.
16. Конгрес, партії та президенти у «золотаву добу» 70 – 90-х років XIX століття.

17. Девальвація інституту президентства у прогресистську еру порубіжжя ХІХ – ХХ століть.
18. «Імперське президентство» в США: джерела складання, засади функціонування, межі можливостей у 30 – 70-ті роки ХХ століття.
19. Президентство за умов вотергейтської та поствотергейтської кризи: конгресові реформування «імперського президентства».
20. Моделі президентства в історії США: Лернерові визначення його парадоксів.